

Straßburg, 28. Juli 1547

An Johannes Oporinus

UB Basel, Fr. Gr. I 11, fol. 143r-144v.

Steinmann Nr. 645.

Lit.: Steinmann S. 43 (mit Auszug).

S. P. D. Argentinam Basilea reuerso, humanissime Oporine, frater meus atque alij amici, inter quos D. Sebaldus Hauenreuterus princeps est, mihi persuaserunt, cùm vt supellectilem meam huc aduehi curarem (quod tamen cur tamdiu differatur, nescio) tùm vt Isocratem a capite vsque ad calcem, id quod tu quoque voluisti, vertendum susceperim, audacius et cupidius fortasse quam faelicius aut prudentius. Sed tamen celerius quam expectaram, opus hactenus absolutum est, vt de locis nonnullis mihi dubijs, docti consulendi sint, et omnia diligentius emendanda, et si quid obscuritatis inest vel in rebus vel verbis vel sentenijis, vt id, pro tenuitate ingenij ac doctrinae meae, quam breuissimis annotatiunculis illustretur, qui vnius et alterius, vt opinor, mensis labor erit. Quartum fortassis etiam restat, vt antequam tibi tradatur liber, diligentius et purius exscribatur. Quanquam enim, meo quoque iudicio, non optime fingo, longe tamen, vt vides, pingo deterius: praesertim cum feruet animus, et tarditas articulorum (quod in scribendo mihi molestissimum est) ingenij celeritatem remoratur. Accedunt postea liturae et emblemata et μεταθέσεις et alia lectionis incommoda. Et tamen qui in ea re nobis inseruiat, hic scio neminem. In vertendo huc spectaui potissimum, vt sententiam autoris et optima fide et quam dilucidissime redderem, et a verbis, quantum diuersa latini sermonis ratio pateretur, minime longe recederem. Numeros et harmonias Isocrateas, et caetera myrothecia, quibus ipse etiam crebroque gloriatur, consecunda mihi frustra censui. Atque vtinam Romanae linguae puritas saltem in mea interpretatione non desideraretur. De elegantia et splendore minus laborarem. Non quia existimem id officium esse boni interpretis, vt nulla re graeci scriptoris bonitatem imminuat (nam superare, deorum fortasse fuerit) sed quia intelligo, me id haudquaquam posse consequi. Mi Oporine (sed boni consulet tua humanitas, quod ignotus ferè tam familiariter tecum ago) si scires, quibus infortunij ab ineunte aetate studia mea oppressa iacuissent, et tum aduersae valetudinis tum seruilium occupationum molestias, ocijque et praeceptorum penuriam, perspiceres: profectò faterêre, me non minus quam Didymum illum χαλκέντερον posse cognominari, et dictionem minus exquisitam, non tam exagitandam, quam probandum studium, quo, quicquid hoc est liberalis doctrinae, in tantis difficultatibus, parare mihi potui. Quod vt ad me excusandum satis est, sic ad aedendum opus in publicum nequaquam sufficere arbitror. Modesti enim et prudentis hominis officium est, vt se domi potius contineat, quam vt praetextu fortunae iniquioris, se in fori frequentia posse versari, sine hominum nasutorum derisione speret. Non spectari solent αἱ περιστάσεις (neque fortasse perpetuo debent) sed e re ipsa fit iudicium. Quae si censurae seueritatem ferre non potest, ambitioni aut stulticiae tribuitur, quicquid aeditur in vulgus, quum legentium vtilitas proposita scriptoribus esse debeat. Neque tamen ita me ipsum contemno, quin existimem, atque adeò compertum habeam, his longe deteriora et olim esse edita, et singulis ferè annis aedi solere. Sed vt rhapsodi illi parum verecunde faciunt: sic eruditioribus, qui hoc saeculo plurimi extitêre, potius est locus dandus, quam aliorum impudentia imitanda. Memini abhinc fermè quinquennium, quum Mylhusae Tyringicae ludo praeessem, doctum quandam iuuenem et mihi cum primis amicum, Ioannem Aphilargyrum, commemorare se, dum Lutetiae literis operam daret, Gallum quandam audire, qui Loniceri versionem acerrime insectatus, gloriaretur, Isocratem sua opera breui sic in lucem proditurum,

vt nos Germanos temeritatis et inscitiae nostratis interpretis puderet ac paeniteret. Quòd si μεγάθυμος ille ἀλεκτρύων (quisquis est) saltem elephatos imitatus, vel iam peperisset, quod olim parturijt, vel breui saltem pareret: superuacaneus esset meus labor ac minime necessarius. Nec ego tanti meas lucubrations facio, vt non aequo animo latus sim, oleum et operam mihi perisse. Ad Loniceri quidem interpretationem, nostram accedere posse speramus, sine iusta reprehensione, et citra ipsius iniuriam aut offensam. Quem doctum esse virum iudico et multae lectionis, nec ab ingenio destitui. Scribit enim Graecos versiculos non infeliciter et multa editit non prorsus aspernanda. Sed hoc certe sine vlla malevolentia dicere possum, eum fortasse fretum ingenio, doctrina et autoritate sua, negligenter vel nihil potius cogitantem (ne quid asperius dicam) saepe non animaduertere, qua de re agatur, ac proinde saepe labi et hallucinari, sic vt sponsonem facere ausim, eum ipsum, verborum suorum sensum, multis in locis, non intelligere. Quos exagitare nihil necesse est, me quidem cauere decet, ne ad eundem lapidem impingam. Et tamen ea est eius faelicitas (nisi forte Isocratis genio id adscribendum) vt opus ita obscurum, ita ab autoris Graeci sententia abhorrens, duas typographias defatigarit. Quare vereor, ne, (quae imperitorum iudicia sunt) aliqui me hominem caecutientem, cornicum oculos configere, ac proletarium ludimagistrum, post Homerum Iliada scribere dicant, et id solum agere, vt bonae chartae male contaminentur. Verum quicquid blaterones isti nugentur, in paruo euidem discrimine pono. Sed hoc tamen fateor, si quid votis proficeretur, me optare vel, vt alijs autor ita mihi placuisset, qui a nemine antea versus esset, vel, vt ante decennium auditores habuissem, quibus Isocratem aut alium bonum scriptorem, vt in academijs fit, interpretari licuisset. Sic enim noster labor et nouitatis gratiam haberet, et temeraria atque iniqua iudicia minus subiret, et per tempus atque ocium emendari et expoliri diligentius potuisset. Nunc quis est cui libros nouitij autoris non contemnere et cauillari, quam inspicere et cognoscere καὶ πορφύραν παρὰ πορφύραν aut ράκος fortasse παρὰ ράκος διακρίνειν, magis libeat? Haec eò pertinent, Oporine, non vt ab aeditione te vel deterream, vel ad eandem adhorter. Noui enim, te, pro tua prudentia et vsu rerum, optime iudicare posse, quid et typographiae tuae, et literariae reipublicae et famae etiam meae expediatur, sed vt intelligas animi mei aequitatem, nec temeritatis aut arrogantiae me condennes, itaque paratum esse videas, vt mea causa te nihil cum vlo incommodo rerum tuarum, ob ea quae inter nos aegimus, facere velim. οὐ μέντοι πληγέων ἀδαήμων οὔτε βολάων. Assueui laboribus, qui nec emolumenta nec gloriam pariunt, et multa e Plutarcho, Xenophonte, Sophocle, Homero, Euripide, Demosthene et alijs olim verti, nescius ab alijs eas prouincias occupatas et luculentius administratas. Scripsi etiam versuum aliquot chiliadas et multa alia, soluta oratione ρώμαιστι τε καὶ ἔλληνιστι, multa ex autoribus collegi, quae non ita exosculatus sum vt simia suos catulos, sed eadem φιλοστοργίᾳ prosecutus, qua Medea suos filios. Ita enim fortasse merebantur, quanquam ἐοικότα τέκνα γονεῦσι. Quare inter ἀποβολιμαίους illos καὶ κρόνου παῖδας, etiam Isocratis mei versio, si tibi visum erit, numerabitur. Sin aliud suades, significa quid fieri velis, et meam ἐπιμέλειαν καὶ φιλοπνίαν experiēris. Non grauabor etiam, ὀνθιστηρίων νῦν μοὶ ὀγομένων, quamprimum voles, ipse ad te proficiisci, ac tota de re corām disserere, si id tibi cordi esse intellexero. Theognidem tuum ad Schegkium misi, nullas adhuc ab eo literas recepi. Eius negocium curae tibi quaeso sit. Nosti hominem esse Peripateticum, atque adeò non Stoicum ἀπαθῆ, vt μετριοπάθειαν in eo desiderare mihi videreris. Illyrico etiam significaui quid responderis. Laudi et Nannij versiones in naui legi. Nanni praefationem ita probo, vt audaciae meae in vertendo Demosthene me penè paenituerit. In eius interpretatione tribus aut quatuor locis exceptis, nihil ferè desidero. Laudus puritatem suaे dictionis, nimia Ciceronitatis affectatione parum obscurare videtur. An autoris sententiam sit assecutus, sine collatione ad Graecum textum, statuere non possum. Nec enim ea oratio sic in recenti memoria mihi est vt ὁ πρὸς λεπτίνην λόγος, neque nunc ita libris aut otio abundo, vt expeditum mihi sit τάλλοτρια πολυπραγμονεῖν. Non tamen dissimulandum est, ipsum Demosthenem in sua quoque lingua, etiam graece callentibus obscuriore videri, ac fieri potest, in causa vt sint τὰ τῶν νυκτερίδων ὄμματα, τὰ

πρὸς τὸ φῶς τὸ καθ' ἡμέραν ἀμβλυώττοντα. Vale. Argentinae, ex aedibus Doctoris Sebaldi Hauenreuteri Medici in vico Diuae Barbarae. V cal[endas] Augusti Anno 47.

Hieronymus Wolfius.